

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Telefonszám: Lipót 974-24.
Minden pénz a lelkeszi hivatal címére küldendő.

Felolós szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS
Munkatársak:
Botár Imre
Buzogány Anna
dr. Csiki Gábor

Megjelenik havonként.
Előfizetési ára:
Egy évre 4 pengő

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezekben a helyeken mondotta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

A biboros.

„Tua luce dirige.”

„Vezérelj, Uram, engemet a Te áldott világosságoddal” — magyarul ez a jelmondata Magyarország néhai hercegprimásának, Csernoch Jánosnak, akinek címerét minapában beförditették, országos gyászban megsiratott drága hamvait pedig kegyelettel helyezték el az esztergomi bazilika sirvermébe. Volt ebben a gyászban valami fölemelő. Egész Magyarország lerölt a utolsó magyar biboros iránt a hála és szeretet adóját. Ott voltak a különböző felekezetek képviselői, hogy a ravatalnál ők is elrebegjék a halottak imáját. A halál m. stikuma előtt feltárult az élet jelentősége, mely nagy vonásokban példázta minden hívő lélek számára az isteni célkitűzést, az örök krisztusi ideált. Most látjuk csak igazi arcát annak, akivel pedig naponta találkoztunk. Most értjük csak a titkos jelt, a beszédet, amelyből áldás vagy átok fogamzik a mi részünkre. Most érezzük a szívnek melegét, amely mellett a földön talán közömbösen háladtunk el, ha utaink olykor keresztezték is egymást. Fény csillan ki a halál sötétjéből; hiszen az éjszakának is vannak csillagai, amelyek annál fényesebben tündökölnék, minél nagyobb, minél sűrűbb körülöttünk a sötétség.

A gyászpompa komor árnyai közül, abból a méltóságteljes háttérből ez a fénysugár ragyogott elő, hogy megnyugtassa és megvigasztalja egy kesergő ország népét. A szakolcai kunyhó mécsvilága, amely mellett első betűit veté, első imáit mormolá, első miséjét mondá a gyermek-biboros: mert ő már ott és akkor annak indult ezen az eze-éves földön, ahol az igazi tehetség előtt nincs korlát.

Tua luce dirige . . . „Uram, vezérelj engemet a Te áldott világosságoddal”. Cs amit kért, és amit várt, az isteni kegyelem meg is adta neki még életében. mert ifjui álmaiban és reményeiben felgyuladtak az oltár gyertyái: s ami csak játék volt a gyermeknek, abból a Gondviselés jótékony segedelme révén egy egész életet betöltő áldozatos munka lett. De a legfényesebben kivilágított oltár mellett is ott derengett az ő szívében a kunyhó mécsvilága, az egyszerűség, a jámborság és a hűség, amely minden bibornál szebben ékesíté a közéleti munkásság minden terén az ifju főpapot.

Tua luce dirige . . . Ez a három latin szó tehát nem csupán jelmondata volt a mi Istenben boldogult hercegprimásunknak, hanem valóságos élet-elve: principiuma. Igazi „*Igazságra vezérlő kalauz*”, amelynek vezetése mellett meglátta és megbecsülte a mások igazságát is. Hívei körében általános szeretet és megbecsülés övezte a nagy primások méltó utódját, aki agg korában is ifjui lelkesedéssel vállalkozott az apostoli missióra, hogy megerősítse hitükben és magyarságukban idegenbe szakadt véreinket. A new-yorki kikötő óriási szabadság-szobra is ezt a lángot szórta feléje biztatólag, bátorítólag: „Az Ur az én világosságom” — — — „És őbenne semmi sötétség nincsen — — —” Gyujtsunk sirjánál új szövétneket!

Szerkesztő.

A költő és az özvegy.

(Tagore: „Gyümölcskosár” — LV.)

Tulsidas, a költő, gondolataiban mélyen elmerülve egyszer a Ganges partján s tálgato t. Utja véletlenül éppen arra vitt, ahol a haloitakat el szokták égetni.

Mint, mendegélt s egyszer csak egy ünneplő ruhába öltözött asszonyt lát elhunyt férjének kihült teteme mellett.

Az asszony fölkel, amint észrevette a költőt, meghajolt előtte s így szólt: „Mester, add rám áldásodat, hogy én is férjem után mehessenek az égbe.”

„Mire való ez a nagy sietség, leányom?” kérdezte Tulsidas. „Hát ez a föld nem azé a jó Istené, aki az eget teremté?”

„Nem is annyira az égbe vágyom én” — mordá az asszony. „Szivesen itt maradok, csak add vissza férjemet.”

Tulsidas mosolygott. És megnyugtatta az özvegyt: „Menj haza a te házába, gyermekem! Egy hónap nem sok s még annyi sem telik bele s te megtalálsd férjedet.”

Az asszony jó reménységgel tért meg elhagyott otthonába. Tulsidas naponta meglátogatta őt s az odafel valókról beszélt neki s addig-addig vigasztalta, míg nem az özvegyasszony szívé csordulig megtelt égi, szent szerelemmel.

Allg mult el egy pár hét a fájdalmas találkozás óta s a szomszédoknak is feltűnt a nagy változás. Egyenkint jöttek és kérdőzködtek: „N, s hát jó asszony megtaláltad már a férjedet?”

Az özvegy mosolyogva válaszolt: „Megtaláltam.”

Mire kíváncsian kérde te valamennyi: „No és hol van ő?”

Itt a szivemben van az én uram” — mordá az asszony. „Lélekben egyek vagyunk mindörökké.”

P. b.

Esperesi jelentés 1926-ról.

Tisztelendő Egyházköri Közgyűlés!*)

Huszonöt esztendővel ezelőtt az a 10—15 anyaegyházközség — filia és szórvány, mely a Királyhágó¹ inneni részében az utolsó félszázesztendő folyamán alakult, még a kolozsvári unitárius egyházkörhöz tartozott. Oda küldötte be az évi munkásságáról szóló adatait. Annak évi rendes közgyűlése elé terjesztette kérvényeit és indítványait. A nagy távolság miatt az érintkezés azonban inkább csak a szociális értelemben vett adminisztrációra vonatkozott. élénkítve és ünnepi színvonalra emelve azok által a püspöki vizitációk által, amelyek Budapestnek, az az anyatörzsnek szóltak s minden negyedik évben pontosan megtartottak.

*) Budapesten tartott évi rendes közgyűlésen, 1927. június 16-án, felolvasta József Miklós.

Egy ilyen püspöki vizitáció alkalmával merült fel a gondolat, hogy a haladó idők kívánalmaihoz képest a magyarországi részeken levő eccleziák külön egyházi szervezetbe tömörüljenek. Ehhez képes alakult meg 1902-ben Budapest székhellyel a Duna-tiszamenti Unitárius Egyházkör: sorrendben a IX.-ik A többi unitárius egyházkör Erdélyben van s együttesen 70 ezer lelket számlál. Mi itt, ebben a hazarészben mintegy 10 ezren vagyunk.

A szervezkedés alkalmával köri felügyelő gondnokoknak megválasztottak: néhai vargyási Dánie Gábor báró, képviselőházi alelnök és Kovács József volt hódmezővásárhelyi téglagyáros és földbirtokos aki mint 98 éves aggastyán, Isten kegyelméből ma is él s talán ebben a percben is velünk együtt imádkozik még az utolsó lélekzetvételben is Anyaszentegyházunk és édes magyar Hazánk javáért és boldogságáért. Mi pedig, akik az ő betegágyát aggodó gyermeki szeretettel vesszük körül, szintén imádkozunk érte és enne az áhitatos érzésnek a hatása alatt veszünk tudomást arról, hogy a mi nagy pátronusunkat a Kormányzó Ur Ófőméltósága közelebbről a közélet terén szerzett érdemei elismerésül m. kir. kormányfőtanácsosnak nevezte ki. Ebből a kitüntetésből egyházunkra is esik egy sugár, hiszen a mi Kovács Józsefünkben a magyar embert és a lelkes egyházi vezetőt elválasztani nem lehet: s aki úgy beépítette magát élő kő gyanánt iskoláinkba és templomainkba, az minden oldalról csak elismerést érdemel.

A szervezkedés alkalmával eszperesnek megválasztott József Miklós, budapesti unitárius lelkész, aki ezt a pozíciót a hat évenként bevezetett tisztújítások során is megtartotta. Sőt 1920 július 4.-én a Hódmezővásárhelyen megtartott évi rendes közgyűlés határozata alapján püspöki vikáriussá lépett elő, hogy a nagy összeomlás által reánk szakadt kényszerhelyzetben a békédiktátumok ideiglenes uralma alatt is legyen valaki, aki a Csonka-országban árván maradt unitárius egyházat ősi jogon képviselje az államkormányval és a törvényesen bevett felekezetek egyházi főhatóságával szemben. Ilyen irányu működéséért, az egyházi élet terén szerzett érdemeit a Kormányzó Ur Ófőméltósága is elismerte kegyes kéziratba, és a polgári Signum Laudis ajándékozása által a budapesti unitárius egyházközség 50 éves jubileumával kapcsolatban, amelyet mult év szeptember 25-én lélekemelő érzések között ültünk meg, körülvéve angol amerikai és erdélyi hitkonaink és helybeli összes felekezetek képviselőinek testvéri láncától. A magas kitüntetésért egyházam nevében e helyen is hálaköszönetet mondok.

Nem lehet céлом, hogy a mai jelentésem keretében a lefolyt XXV. évről krónikát adjak. Csak Isten irán való mélységes háláérzettel említem fel, hogy a főpásztor, akinak szívéhez eleitől fogva olyan közel állottak összes gyülekezeteink, s kivált Budapest, amelynek ő volt az első missziós papja, — ma is teljes szellemi frissességgel s az erdélyi központban ez idő szerin kívánatos nagy tapintattal és krisztusi türelemmel legetteti a gondjaira bizott egész nyáját, tehát minket is. Ugy, hogy elmondhatjuk mi is egyházkörünk XXV. éves fennállásának fordulópontján a költő szavaival:

„Aki kezdte, az végezte be...“ Az itteni maradék unitáriusok egy szívvel lélekkel vettek részt mult ősszel Kolozsvárt azon a szép ünnepen, ahol kilyéni Ferencz József unitárius püspök Oméltóságának sike rekben gazdag 50 éves püspöki kormányzását ülte meg a »két magyar haza.« S bizony, hogy a tavaszfélen a 92 éves patriarcha súlyos betegen feküdt, nem volt templomi oltár, nem volt házi tűzhely, ahol ne bocsájtottak volna buzgó fohászt az ég Urához mindenek, akik előtt mindennél becsesebb a magyar történelmi multnak minden szála s közte az az aranyfonál, amit az ő fennkölt lelke jelent a mi számunkra.

Még egy krónikai adat. Egyházkörünkkel egyidős, mert 1902-ben (a Homoki Lajos eperfájának árnyékában) alakult meg a füzesgyarmati (Békés m.) egyházközségünk is, melynek hívei példás buzgósággal kitartanak az unitárius hiteszme mellett s annak javára számokban alig kifejezhető szép áldozatokat hoztak. Tanu reá a templom és az iskola a parochiával és az a szives vendéglátás, melynek javait az őszi harangszentelésen is közölni óhajtják velünk, amikor a hadbavonult régi harang helyett öntött új harangot fogunk Isten segedelmével fölszentelni.

Amikor a szervezkedés 25 évvel ezelőtt megtörtént, akkor bizonyára senki közülünk nem godolt arra, hogy itteni egyházi szervezetünknek néminemű önállósága fog időjárával bekövetkezni. És a IX. egyházkör az élére állított, új szervezetben megszabott Igazgató Tanácsa csakugyan egyházkerületi funkciókat tölt be. És ime annak egyházi elnöke az 1926 évi XXII. t. c. alapján meghívást nyert a magyar Országgyűlés Felsőházába. S ezáltal az egész unitárius egyháznak, mint törvényesen bevett felekezetnek ősi történelmi jogai a törvényhozás terén honoráltattak. Törvény szerint az egyházi elnököt, halálozás, vagy lemondás esetén, ebben a közjogi állásban az Igazgató Tanács világi elnöke fogja felváltani. Ez az állás technikai okokból ez idő szerint még nincs betöltve; de remélhetőleg az őszi ülészsakra már ezt is elintézzhetjük. Itt jegyzem meg, hogy az országgyűlés mindkét házának megnyitása alkalmából (1927 január 29.) budapesti templomunkban ünnepi istentiszt. I tet tartottuk, melynek végeztével a hívek spontán ünneplésbe részesítették a Vikáriust, aki a vidékről s egyes jóbarátoktól, a inostanában elhunyt Prof. D. J. E. Carpenter oxfordi tanártól is meleghangú üdvözetet kapott.

Az új szervezetet tehát, mint magasabb egyházi közületet, a magyar kormány is tudomásul vette, s ezen az alapon történt, hogy az O. F. B. a magyarországi unitárius egyházat is megfelelő földbirtokhoz juttatta amint ezt mult évi jelentésemben is részletesen megemlítettem. Ennek a földbirtoknak állami részről leendő megváltásával közelebbről a minisztertanács is foglalkozott és erre vonatkozó rendelete megejlt a Budapesti Közlöny ez évi sszámában. Bár a dolog ideiglenesen rendezve nincs, a Vikárius élvezi és megfelelő módon használja a birtok jövedelmét, melyet a jótékony és reprezentációs költségek évente legalább 50 százalék erejéig felomésztenek. Remélhetőleg jövő ilyenkorra már elhelyezhetjük a birtok 24 pontján a hivatalos (M.U.E.) métákat s Polgárdiban

tartandó jövő évi közgyűlést követő napon megtartjuk a birtok bejárását, amely ünnepi aktusra a közgyűlés tagjait már most jó előre szeretettel meghívom.

Mult évi hódmezővásárhelyi köri gyűlésünk az általános tisztújítás mellett, megválasztotta köri főgondnoknak Dimény Mózes postafőigazgató a iát, akit ebben az állásában az E. Főtanács meg is erősített. Dimény Mózes afia a hivatalos esküt 1926 nov. 7.-ér tartott Igazgató Tanács színe előtt le is tette. Az ő világi elnöksége, ez a szép és diszes állás, amelyre őt egyhangulag választottuk meg, csak elismerése kívánt lenni egy igazi egyházas buzgóságban töltött tevékeny életnek, önzetlen munkásságnak. Dimény afia mindig ott volt közöttünk, amikor személyes érdeklődéssel és higgadt tanácsadással támogatni kellett a mi közérdekű ügyeinket s a világi életben is elfoglalt szép pozíciójával diszt kölcsönzött annak a lelke gárdának, amely sohasem kereste a köz rovására az egyéni érvényesülés utjait. Egy sajnálatos incidensből, illetve félreértésből kifolyólag ő ugyan benyújtotta a jelen közgyűléshez lemondó levelét, de mi, akik a dolog genesisét ismerjük, biztosak vagyunk affelől, hogy a közgyűlés a lemondást el nem fogadja sőt az ő szerény egyénisége iránt megnyilatkozó bens vonzalommal és lelkesedéssel fogja kérni őt lemond levele visszavételére. A közgyűlés önmagát tiszteli meg, amikor Dimény Mózes afia, mint köri f. gondnok mellett állást foglal s benne látja a jövő emberét aki eddigi önzetlen munkássága mellett elég jog címet talál arra, hogy hivatali állása folytán a kül földön is tisztességet szerezzen a magyar és az unitárius névnek.

Egyházkörünk életében a lelki gondozás teré kiválóan fontos munkakört foglalt le és tölt be budapesti Unitárius Misszió-Ház, amely a maga háromemeletes bérpalotájával (IX. Rákos-ut 3.) nehéz só hajok között várja 1928 május 1-ét, amikor remélhetőleg a lakások Budapestén fel fognak szabadulni. Akkor azután a megvalósulás stádiumába lép mindaz a sok szép terv és törekvés, amely eddig csak papiron volt meg. Első sorban egy szabályszerűen berendezett és gondozott internátus, amelyben egyetemi Ifjaink megfelelő elhelyezést nyerhetnek. Azután egy gyülekezeti kápolna, mely 2-300 személyre berendezve várni fogja a buzgó templomjárók áhítatos seregét. A terv — ifj. Gotthard János építészmérnök munkája — már készen is van. Azt másolatban megküldöttük angol és amerikai testvéreinknek és közelebbről folyamodtunk Budapest Székesfőváros Közgyűléséhez megfelelő építési segélyért, s biztat a jóreménység, hogy az unitáriusok kérését — annyi sok más kulturális érdek bőkezű támogatása mellett — a Székesfőváros megértő közönsége meg fogja hallgatni.

Az eddigi ad hoc bizottság helyét az új szervezet értelmében kiegészített állandó Missziói Bizottság foglalja el s ennek a személyes érdeklődése és támogatása mellett végzi a missziói munkát dr. Csiki Gábor afia, akivel a vidéki városi gócpontok látogatását és lelki gondozását felváltva végzi a Vikárius. Az őszi és tavaszi szezonban 13 ilyen missziói ut volt programon. Szép sikerrel. A már beidegzett munkakört

27 VII

missziós lelkész afia szorgalmasan gyakorolja, amikor az Adventben és a Bőjtben a Koháry-uccai templomban estéli istentiszteleteket tart. Pár év óta ugyancsak végzi a konfirmáló Ifjak előkészítő oktatását. S az egyetemi Ifjúsággal és a Dávid Ferenc lobogója alatt tömörült mindkét nembeli fiatalsággal állandó összeköttetést tart fenn, segítyezi és jótanácsal látja el őket, közvetítve egyúttal a szeretetadományokat, amelyeket főleg az amerikai Unitárius Nőszövetség küld időnként az ő címére. A helybeli Unitárius Nőszövetség választmányi ülésein imádkozik és bibliát magyaráz. Kezdő és haladó angol tanfolyamot vezet. Időnként nálunk megforduló külföldi hittrokonait itt és nem egyszer Erdélyben kalauzolja. Diplomáciai feladatokat is végez. Külföldi folyóiratainkat tudósítja a hazai egyházi eseményekről; s a külföldi nevezetesebb mozzanatokról tájékoztatja az U. Értesítő olvasóit. A Csobánc-uccai Székely gyülekezet mellett újabban Pestszentlőrincen az állami telepen levő Polgári Iskola termében prédikál a hó utolsó vasárnapján d. e. 11 órakor. Ugyanitt urvacsorát is oszt a sátoros ünnepek másodnapján.

Az Unitárius Misszió-Ház I. sz. kiadványa »Hiszek egy Istenben...« címen Csiki Gábor tollából megjelent. Ez az unitárius hitelvek nagyszerű ismertetése; erre, mint hézagpótló, higgadt vezérkönyvre már régen nagy szükség volt. Kérdés: megvan-e már minden unitárius könyvtárban az Újtestamentum és a Zsoltárok mellett? Mert feloldó hitélet és igaz lelki buzgóság nélkül az egyházi alakulat csak olyan, mint valami érdekszövetkezet. Már pedig mi eddig is emelkedettebb színvonalra óhajtottunk jutni felekezeteink egészséges, nemes versenyében. Vigyázzunk nehogy kiejtsük kezünkől a haladás zászlaját!

Misszió-Ház ügymenetét és számadásait május folyamán a Kolozsvárról hivatalosan kiküldött központi bizottság (dr. Ferenczy Géza főgondnok és Kovács Kálmán püspöki titkár) behatóan megvizsgálta; észleleteiről jegyzőkönyvet vett föl s alkalmat nyújtott a Misszió Bizottságnak is, hogy a Misszió-Ház ügykörével kapcsolatos megjegyzéseiket, illetve kívánalmaikat megtegyék. Az ilyen személyes érintkezés és barátságos eszmecsere igen alkalmas arra, hogy az esetleges félreértést és a gyanunak még az árnyékát is eloszlassa. S azokkal szemben, akik igazán rászolgáltak egy emberöltő tisztas munkájával a kortársak szeretetére, megszüntessen minden kételyt és minden bizonytalanságot.

Kolozsvári központunk hivatalos kiküldöttjeit, főgondnok és titkár fiait az Igazgató Tanács külön erre a célra egybehívott rendkívüli ülés keretében fogadta és biztosította őket az itteni Hívek feltétlen ragaszkodásáról a történelmi Anyagyházzal szemben. Eszembe jut erre Jézusnak, a mesternek, háromszoros kérdése, melyet egymásután bizalmasához intézett: »Simon, Jonának fia, szeretsz-e engemet?« Mire a hű tanítvány nem mondhatott mást, mint: »Te tudod Uram, hogy szeretlek...« Erdélyi Anyánk felé fordulva mi is ezt a vallomást vesszük ajkainkra s egyúttal érezzük, hogy azzal egybedobban gyermeki szívünk minden érverése. Ennél többet pedig ez idő szerint nem tehetünk. Csak imádkozunk, hogy a reánk és

reájuk sulyosodó próbaidőben értsük meg egymást s fogadjuk megértéssel azokat a Kommissziókat, amelyek időről-időre Amerikából kiindulnak, hogy a nemzeti és vallási kisebbségek sorsáról Erdélyben tájékozódjanak s a maguk dicséretes buzgóságával tájékoztatják tovább a nagy nyugati közvéleményt. Közlebről július elején várunk egy ilyen kommissziót a teljes igazság jegyében.

Mint közérdekű eseményt ideiktatom, hogy budapesti eklézsiánk kebelében működő Dávid Ferenc Egyeletünk múlt év novemberében tartotta XXV éves jubileumát, melyen a testvér protestáns egyetek képviseltették magukat s kolozsvári központi Anyaegyletünk is elküldötte a maga áldását s írásos üdvözlését.

Közös Protestáns Segélyző Bizottság idei osztaléka az unitárius egyház részére olyan csekély volt, hogy azt, (590,500 korona) másra, mint pillanatnyi segélyre nem fordíthattuk.

Erdemesnek tartom ebben a nemzetközi vonatkozásban feljegyezni, hogy a fiatal orvosi generáció egyik kiválóan képzett tagja, dr. Péterfy Mária már második éve, mint ösztöndijas, künn van a Harvard egyetemen, ahol speciális tanulmányokat folytat s ahol lehet a magyar ügynek is sok jó barátot szerez tájékoztató előadásai által.

Nemzetközi kapcsolatok felújítására igen alkalmasnak kínálkozik a Prágában f. évi szeptember 4-8 napjain tartandó Nemzetközi Vallásos Kongresszus, amelyen a haladó egyházak kiváló képviselői adnak egymásnak baráti találkozót. A mozgalom főtitkára: Rev. W. H. Drummond, aki minket is meghívott erre a nevezetes alkalomra. Ugy tudom Erdélyből is egy népes delegáció készül oda, hogy egyúttal megtekintsék azt a nagyszabású egyházi mozgalmat, amelyet dr. Capek és neje vezetnek a cseh fővárosban nagy apparátussal és hozzáértő szép sikerrel.

Itt helyben a »Bethlen Gábor Szövetség« közművelődési szakosztálya gondoskodott az idén egy két hónapra terjedő előadássorozatban arról, hogy a protestáns egyház érdemei és jellemző vonásai kidomboríttassanak. Mindhárom árnyalat tollforgató emberei megszólaltak s kifejtették lelkes hódolatukat a világmegváltó eszme iránt, amelyért küzdeni ma is érdemes, az egyetlen célravezető módon, a lelki unió jegyében. Ezt szolgálja a szövetség által újabban megindított »Magyar Protestánsok Lapja.« Ezt óhajtottam én is kidomborítani az előadás sorozat rendjén tartott értekezésemben a »Nemzeti Egység« megteremtése érdekében. Ugyanezzel az indulattal vettem ki a részt az egyetemes Reformáció-ünnep munkájából a Vigadóban és a Deák-téri szöszéken, valamint a pápai Nőegyesület és a kaposvári Ref. Egyházi Énekkarok vallásos estélyén. Sajnálom, hogy vidéki utam miatt a fővárosban nemrég lefolyt impozáns Ref. Nagygyűlésen nem vehettem részt.

Rendkívüli ünnepeink során megemlékeztünk templomainkban a 400 éves mohácsi évforduló emléknapról, amelynek tanulságai az eleven élet árjával hatnak minden igaz honfium szívére. Tudván, hogy azt is visszavonás okozá mind s durva irigységgel Templomainkban, iskoláinkban megemlékeztünk a

néha: I. Ferenc József osztr. császár és magyar király halálának X. évfordulójáról.

Kegyelettel áldoztunk május utolsó vasárnapján a Hősök emlékének.

Kegyelettel vettünk részt 1926 okt. 19-én a br. Balócsy Protestáns Alapítvány diszko-gyűlésén, melyet az Alapítvány Igazgatósága rendezett az alapítók-mány aláírásának ötvenedik évfordulóján. Ebből az alkalomból az Igazgatóság egy Emlékkönyvet adott ki, mely az alapítványozó jellemét írja le és áldoz a főnöknek, aki a magyar államot megelőzte fejedelmi adományával a három protestáns egyház anyagi és erkölcsi szükségéről való gondoskodásban. Legyen áldott itt is a nagy Alapító emléke közöttünk!

Protestáns Menza kedvezményes ebédjegyeit az unitárius Ifjúság is igénybe vette s ennek kapcsán a szeretet asztala is szorosabbra fűzte azt a testvéri viszonyt, amelynek pótlását Erdélyből családi szent hagyomány gyanánt hoztuk magunkkal. Ajánlom a Menza anyagi és erkölcsi támogatását az egyházközségeknek és tehetősebb Híveinknek szives figyelmébe. Valami ünnepi persely alakjában legalább gondoskodjunk erről a jóléti intézményről, amelynek áldásait a mi fiaink is élvezik.

Es tegyünk ki egy állandó perselyt a Lelkeszi Nyugdíjintézet javára is, amelynek alapját pár évvel ezelőtt a »Hangya« Szövetkezet vetette meg 10 millió korona üzletész ajándékozásával, melynek évi 5 százalékos kamata félmillió korona. Ezt az összeget a »Hangya« évről-évre javunkra írja. Ugyanerre a célra vettünk az esperesi vizsgálat során egy pár ígeretet. Dévaványa évi 300 Pengőt, Debrecen évi 400 pengőt szavazott meg erre a célra. Korábban ezen a címen beutalt összegekkel az O. K. H. betétkönyvén (a »Hangya« nem számítva) rendelkezésre áll: 1100 pengő. Egy csöpp a tengerben. De egy kis jóakarattal évről-évre fog növekedni és maga-magát fogja gyarapítani ez a kis összegecske, amelyből esetleg a későbbiek is fognak részesedni. Kilátásunk lehet állami támogatásra is, de a többit magunknak kell megtennünk a máris életbelépett saját életbiztosításaink révén s talán-talán bekapcsolódhatunk időjártával a kolozsvári központi Nyugdíjintézetbe s, amelynek szervezési munkálatai szép reményre jogosítanak. Erre nézve kikértük és várjuk nap-nap után az egyházi főhatóság tájékoztató és biztató válaszát.

J a n c s i Lászlónak, belöldi tanulmányi ösztöndíj címen, a svájci segély (400 fr.) 5.486,800 korona értékben kiadatott. Ugyanőt meghatalmaztam, hogy Bakosfalván ismét vezesse az ott egybegyűjtött hiteltani csoportot. Ohajtandó volna, hogy budapesti ekleziánkban a második hitoktatói állás betöltésénél az ő személye is tekintetbe jöjjön, annyival is inkább, miután ő a helyi viszonyokkal ismerős.

Dévaványai híveink az én tudtommal és beleegyezésemmel fölkerítették a levitai teendőik elvégzésére volt tanítójukat, B e n k e Gyula polgári iskolai tanárt, aki Turkevéről minden hó utolsó vasárnapján el látogat hozzájuk, istentiszteletet tart, a sátoros ünnepek mindkét napját körükben tölti és urvacsorát oszt nekik. Ha nem a vizsgák hetében volnánk, bizonyára most is ott volna közöttünk.

Folyamodtunk a m. kir. Honvédelmi Minisztériumhoz a Protestáns táborigazgatóság keretében egy unitárius táborigazgatóság lelkész alkalmazása iránt, de miután a miniszteri válasz szerint az egész ország területén mindössze 38 főnyi unitárius létszám van a zsoldos hadseregben, ezidőszerezt külön táborigazgatósági állást szervezni nem indokolt.

Folyamodtunk a m. kir. Cultuszminisztériumhoz a fűzesgyarmati lelkészi állás kongruájának revíziója iránt, amelyet a Miniszter Ur Önagyméltósága el is rendelt. A kiszállás napját az illetékes (H. A.) ügyosztály fogja kitűzni.

Memorandumot intéztünk a Cultuszhoz a Misszió-Ház egyrészének felszabadítása érdekében, de a memorandum sorsa ismeretlen előttünk.

Folyamodtunk a Cultuszhoz rendkívüli segélyért. Ezen a címen 500 pengőt kaptunk a házi pénztárból. S ezt az összeget tanulmányi segélyekre fordítottuk három unitárius leány részére.

Különböző címeken kiutaltatott egyházkörünk számára 50 millió korona államsegély, (pengőben 4000 P.) Továbbá az egyes lelkészeknek kongrua és családi pótlék címen 4710 P. és 08 fillér. Hozzáadva ehhez a fentebb említett 500 pengő rendkívüli segélyt a végösszeg 9210,08 Pengő. Ami a békebeli segélynek csak mintegy 25 százaléka. Remélem, hogy a többi valorizáció rendjén mi is megkapjuk az intézményes élet fenntartásához szükséges mérvű segélyt, amit a többi egyházak is váltig sürgetnek. Akkor azután a fokozottabb igényeket is ki tudjuk elégíteni. Addig azonban türelmet kérek.

Az egyes lelkészek anyagi helyzetén segíteni kíván a Cultusz a korpótlék-igény 50 százalékos beállításával f. év július 1-ével. Ezt szolgálati éveinek megfelelő arányban minden lelkész afia meg fogja kapni. Ez is rendre-rendre a békeállapot csendes visszatérését jelenti. De mikor lesz béke ott benn — a lelkek mélyén?

Hivatalból üdvözöltem dr. M a k k a y Sándor erdélyi ref. püspököt beiktatása alkalmából. Ugyancsak üdvözöltem F r i n t Lajost az ujonnan szervezett evang. magyar egyházkerület első püspökét, akinek diplomában Aradon olyan sokszor hirdettem az ígét, mint az arad-temesvári filia beszólgáló lelkésze.

Üdvözöltem az amerikai Unitárius Társulatot az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat 150 éves évfordulóján, a szabadságszerető nép iránt rajongó szívnek egész áhítatával. És üdvözöltem a mi igaz barátainkat is, év április 24-én, amikor Bostonban épített gyönyörű szép, új székházukat ünnepélyes keretek között adták át a közhasználatnak.

Megihletődött lélekkel vettem bucsut a Népszövetség főmegbízottjától, S m i t h Jeremiás afiától, akinek szép adománya örökkön ragyogó példája marad a puritán egyszerűségnek, amely egy koldusország romjain nem akar magának hasznot húzni, sőt ő mutatja az utat s teszi lehetővé nagy (takarékos) ságával, hogy fiaink az amerikai egyetemeken ki-egészíthessék technikai tudásukat és gyakorlati érzéküket. Három jelentős ösztöndíj máris rendelkezésre áll a köv. iskolai évre műegyetemi ifjaink számára. Esperesi vizsgálat rendjén felekezeti iskoláinkat is meglátogattam s azokban a tanítás menetével

néha: I. Ferenc József osztr. császár és magyar király halálának X. évfordulójáról.

Kegyelettel áldoztunk május utolsó vasárnapján a Hősök emlékének.

Kegyelettel vettünk részt 1926 okt. 19-én a br. Baldácsy Protestáns Alapítvány diszközgyűlésén, melyet az Alapítvány Igazgatósága rendezett az alapítóokmány aláírásának ötvenedik évfordulóján. Ebből az alkalomból az Igazgatóság egy Emlékkönyvet adott ki, mely az alapítványozó jellemét írja le és áldoz a főurnak, aki a magyar államot megelőzte fejedelmi adományával a három protestáns egyház anyagi és erkölcsi szükségéről való gondoskodásban. Legyen áldott itt is a nagy Alapító emléke miközöttünk!

Protestáns Menza kedvezményes ebédjegyeit az unitárius Ifjúság is igénybe vette s ennek kapcsán a szeretet asztala is szorosabbra fűzte azt a testvéri viszonyt, amelynek pótlását Erdélyből családi szent hagyomány gyanánt hoztuk magunkkal. Ajánlom a Menza anyagi és erkölcsi támogatását az egyházközségeknek és tehetősebb Híveinknek szíves figyelmébe. Valami ünnepi persely alakjában legalább gondoskodjunk erről a jóléti intézményről, amelynek áldásait a mi fiaink is élvezik.

Es tegyünk ki egy állandó perselyt a Lelkeszi Nyugdíjintézet javára is, amelynek alapját pár évvel ezelőtt a »Hangya« Szövetkezet vetette meg 10 millió korona üzletrész ajándékozásával, melynek évi 5 százalékos kamatja félmillió korona. Ezt az összeget a »Hangya« évről-évre javunkra írja. Ugyanerre a célra vettünk az esperesi vizsgálat során egy pár ígeretet. Dévaványa évi 300 Pengőt, Debrecen évi 400 pengőt szavazott meg erre a célra. Korábban ezen a címen beutalt összegekkel az O. K. H. betétkönyvében (a »Hangya« nem számítva) rendelkezésre áll: 1100 pengő. Egy csöpp a tengerben. De egy kis jóakarattal évről-évre fog növekedni és maga-magát fogja gyarapítani ez a kis összegecske, amelyből esetleg a későbbiek is fognak részesedni. Kilátásunk lehet állami támogatásra is, de a többit magunknak kell megtennünk a máris életbelépett saját életbiztosításaink révén s talán-talán belekapcsolódhatunk időjártával a kolozsvári központi Nyugdíjintézetbe is, amelynek szervezési munkálatai szép reményre jogosítanak. Erre nézve kikértük és várjuk nap-nap után az egyházi főhatóság tájékoztató és biztató válaszát.

Jancsi Lászlónak, belöldi tanulmányi ösztöndíj címen, a svájci segély (400 fr.) 5.486,800 korona értékben kiadatott. Ugyanőt meghatalmaztam, hogy Rakospalotán ismét vezesse az ott egybegyűjtött hit-tani csoportot. Ohajtandó volna, hogy budapesti ekkleziánkban a második hitoktatói állás betöltésénél az ő személye is tekintetbe jöjjön, annyival is inkább, miután ő a helyi viszonyokkal ismerős.

Dévaványai híveink az én tudtommal és beleegyezésemmel fölkérték a levitai teendők elvégzésére volt tanítójukat, Benke Gyula polgári iskolai tanárt, aki Turkevéről minden hó utolsó vasárnapján el látogat hozzájuk, istentiszteletet tart, a sátoros ünnepek mindkét napját körükben tölti és urvacsorát oszt nekik. Ha nem a vizsgák hetében volnánk, bizonyára most is ott volna közöttünk.

Folyamodtunk a m. kir. Honvédelmi Minisztériumhoz a Protestáns táborigazgatóság keretében egy unitárius táborigazgatóság lelkész alkalmazása iránt, de miután a miniszteri válasz szerint az egész ország területén mindössze 38 főnyi unitárius létszám van a zászlós hadseregben, ezidőszerint külön táborigazgatósági állást szervezni nem indokolt.

Folyamodtunk a m. kir. Cultuszminisztériumhoz a füzesgyarmati lelkészi állás kongruájának revíziója iránt, amelyet a Miniszter Ur Önagyméltósága el is rendelt. A kiszállás napját az illetékes (II. A.) ügyosztály fogja kitűzni.

Memorandumot intéztünk a Cultuszhoz a Misszióház egyrészének felszabadítása érdekében, de a memorandum sorsa ismeretlen előttünk.

Folyamodtunk a Cultuszhoz rendkívüli segélyért. Ezen a címen 500 pengőt kaptunk a házi pénztárból. Ezt az összeget tanulmányi segélyekre fordítottuk három unitárius leány részére.

Különböző címeken kiutaltatott egyházkörműk számára 50 millió korona államsegély, (pengőben 4000 P.) Továbbá az egyes lelkészeknek kongrua és családi pótlék címen 4710 P. és 08 fillér. Hozzáadva ehhez a fentebb említett 500 pengő rendkívüli segélyt a végösszeg 9210,08 Pengő. Ami a békebeli segélynek csak mintegy 25 százaléka. Remélem, hogy a többi valorizáció rendjén mi is megkapjuk az intézményes élet fenntartásához szükséges mérvű segélyt, amit a többi egyházak is váltig sürgetnek. Akkor azután a fokozottabb igényeket is ki tudjuk elégíteni. Addig azonban türelmet kérek.

Az egyes lelkészek anyagi helyzetén segíteni kíván a Cultusz a korpótlék-igény 50 százalékos beállításával f. év július 1-ével. Ezt szolgálati éveinek megfelelő arányban minden lelkész afia meg fogja kapni. Ez is rendre-rendre a békeállapot csendes visszatérését jelenti. De mikor lesz béke ott benn — a lelkek mélyén?

Hivatalból üdvözöltem dr. Makky Sándor erdélyi ref. püspököt beiktatása alkalmából. Ugyancsak üdvözöltem Frint Lajost az ujonnan szervezett evang. magyar egyházkerület első püspökét, akinek templomában Aradon olyan sokszor hirdettem az igét, mint az arad-temesvári filia beszolgáló lelkésze.

Üdvözöltem az amerikai Unitárius Társulatot az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat 150 éves évfordulóján, a szabadságszerető nép iránt rajongó szívnek egész áhitatával. És üdvözöltem a mi igaz barátainkat f. év április 24-én, amikor Bostonban épített gyönyörű szép, új székházukat ünnepélyes keretek között adták át a közhasználatnak.

Megihletődött lélekkel vettem bucsut a Népszövetség főmegbízottjától, Smith Jeremiás afiától, akinek szép adománya örökkön ragyogó példája marad a puritán egyszerűségnek, amely egy koldusország romjain nem akar magának hasznot húzni, sőt ő mutatja az utat s teszi lehetővé nagy (takarékos) segítségével, hogy fiaink az amerikai egyetemeken kiégészithessék technikai tudásukat és gyakorlati érzéküket. Három jelentős ösztöndíj máris rendelkezésre áll a köv. iskolai évre műgyetemi ifjaink számára.

Esperesi vizsgálat rendjén felekezeti iskoláinkat is meglátogattam s azokban a tanítás menetével

és a tanulók értelmes feleleteivel meg voltam elégedve Hódmezővásárhely és Füzesgyarmat igen nagy áldozatokat hoznak iskoláik fenntartásáért. Erre tekintette voltunk az államsegély kiosztásánál. Bostonba is folyamodtam segélyért, kifejezetten iskoláink javára éppen amikor e sorokat rogom, kapom a szomorú hírt Bosztomból, hogy már az erdélyi egyházakat és iskolákat is alig-alig tudják segélyezni így hát mi ne is számítsunk erről az oldalról segélyforrásra.

Missziós látogatásokkal kapcsolatban az ottani hittani csoportokat kikérdeztem, a konfirmációra előkészített Ifjakat az urvacsora felvételére elfogadtam.

Unitárius rendőreink erkölcsi oktatását az idén is a Vikárius végezte. Közben a nagy ünnepek előtt három ízben osztott nekik urvacsorát. Orgonázást és éneklést minden alkalommal dr. Barzu Livius őrnagyhadbíró végezte az ügy iránt való szeretetből.

Ölömmel jelenthetem, hogy múlt vasárnapi missziós utammal kapcsolatban Kaposvárt megalakult a baranya-somogyi szórvány gyülekezet, mintegy 72 lélekkel, akiket a pécsi és kaposvári központokban tartanak nyilván, ahol időnként istentiszteletre egybegyűlnek Híveink a szélrőzsa minden irányából. Dicséretes dolog, hogy önmagukat megadóztatva, alapot kívánnak gyűjteni saját urvacsora edények beszerzésére. Böhönyei híveink imaház építését tervezik. S erre a célra maguk között máris szép összeget ajánlottak fel, Illó volna, hogy ebben a szép és szentszándékban mi is támogassuk őket.

Vizsgálat során megállapított kegyes adományok összege a múlt év folyamán az egyházkörben 20,540,250 korona, azaz 1640 pengő. Azonkívül az urvacsora-hoz szükséges kenyeret és bort is rendszerint egyes buzgó hívek áldozták a közös oltárra. Külön megemlítem itt néhai dr. vargyasi Máté Sándor posthumus adományát, egy szép, értékes könyvtárat, csinos szekrényvel együtt, melyet a hagyatékából az ő rokona, Kerekes Ilona urnó bocsájtott rendelkezésünkre. A nemes intenciót kegyelettel és hálás köszönettel fogadtuk és az adományt en b l o c a Misszió-Ház részére utaltuk. Hadd vegyék annak hasznát minden szépéért jóért lelkesedő, komoly Ifjaink.

Népesedési kimutatás szerint egyházkörünkben a Csonkaországban a lelkek száma: 10863.

Keresztelték száma: 56 (33 és 23), konfirmáltak: 49 (19 és 30), egyházi áldásban részesült: 30 pár, elhunyt 70 (39 és 31), áttért hozzánk 12 (9 és 3), kitért 12 (3 és 9).

Evi számadások adatai szerint:

Bevétel: 711,287 062. —

Kiadás: 685,006,130.

Maradék: 26,280,932. —

Ingó és ingatlan vagyon: (beleértve most már a sárbogárdi egyházi birtokot is) 12, azaz Tizenkettőmillárd korona, amit jövőre majd a törvény értelmében — pengőben fogunk kimutatni.

Hátra van még, hogy megemlékezzem halottainkról, akik előre mentek, hogy megkészítsék az utat a mi számunkra. Ezek között elsősorban említem a mi tiszteletbeli főgondnokunkat, széplaki báró Petrichovich Horvát Kálmánt, akit már múlt

évi jelentésemben is bizonyos előérzettel elparentáltam volt. Egy hétre rá csakugyan meg is halt. Onnan idézem e sorokat: »Aki úgy él, mint ő, nem halhat meg soha. Nevét enyészet és feledés soha be nem takarhatja. Arany betűkkel fog az tündökölni fíról-fíra a hálás utódok emlékezetében. Mi a magunk részéről a megújított élet harsonájával óhajtjuk köszönteni őt, aki előtt még nagy út áll: az örökkévalóság titokzatos útja, amelyre ő már ebben a földi életben realépett, haladva a kitűzött pályán, nagy elődök, áldozók és apológéták megszentelt nyomdokaiban. Ez a tudat, mint áldott isteni jelenlét aranyozza be kedves családi körében közhasznú életének alkonyát.« Enél szebben most sem tudnám őt jellemezni. Legyen hát ez az ő sirverse közöttünk az emlékezet áldó világánál.

Amerikai testvéreinkkel együtt sirattuk el dr. Eliót Kócolyt, a Harvard Egyetem nagytudomány rektorát, aki negyven évig állott e világhírű intézet élén s kinek életmunkásságát és jellemét »A jövő vállalása« címén múlt decemberi vallásos estélyünkön méltattuk.

Most pedig angol unitárius testvéreink gyászában osztozunk. Prof. dr. J. Estlin Carpenter, oxfordi tanár ravatalánál, aki egykor nekem is kedves Mesterem volt a Theológián s aki mintegy 50 kisebb-nagyobb tudományos munkát írt, s 1910-ben Kolozsvárt részt vett a nagy Dávid ünnepen és hazatérőben itt nálunk Parker Tivadarról tartott előadást augusztus 24-én a modern reformátor emlékének századik évfordulóján.

A hazai róm. kath. egyház elvesztette egyik büszkeségét, dr. Prohászka Ottokár, székesfehérvári megyés püspököt, aki, mint író, szónok és emberbarát egyaránt előkelő helyet vívott ki magának, s mint a katona a harcmezőn, ott esett el ő is nemes harcainak színhelyén, a szószéken, megragadva ezzel az utolsó drámai aktussal mindnyájunk szívét, mint a Jézus Krisztusnak jó vitéze, aki sebeket talán kapott, de ő maga sohasem osztogatott.

A hazai ref. egyház nagy halottai: dr. Dányi Ignác, a dunamelléki egyházkerület főgondnoka, aki mint földmivelésügyi miniszter és a kis emberek barátja hervadhatatlan érdemeket szerzett, s az unitárius testvérekkel szemben is mindig méltányosan járt el, tiszteletben tartva a közös protestáns hitvallásnak erkölcsileg mindnyájunkra utólag kötelező ágazatait az Ur Jézus Krisztus szellemében. Hasonló nemes lélek lakozott özv. Szilassy Aladárné urnőben is, aki az Országos Protestáns Nőszövetségnek volt alelőnöke fogva diszelnöke és állandó szorény munkása, akinek élő hite diadalmaskodott az élet és halál korlátain. Idvezült szellemük előtt itt is és újból is meghajtom az Unitárius Egyház fehér lobogóját, kérve elpihent hamvaikra a jóságos Isten atyai áldását.

Kérem a Tisztelendő Egyházköri Közgyűlést, méltóztassanak ezekben feltárt évi jelentésemet elfogadni.

KÖRI KÖZGYÜLÉS

junius 16-án volt Budapesten. A legkisebb vidéki eklézsia és unitárius telep is elküldötte képviselőjét az egyházköri közgyűlésre. — A tárgyalást magát reggel 9 órakor egy előértekezlet és 11 órakor Istentisztelet előzte meg. Barabás István hódmezővásárhelyi papunk volt az ünnepi szónok, aki a tőle megszokott mélységben járó beszéddel sok olyan problémát vetett felszínre, amelyeket komoly szándékkal megfontolás alá kellene venni. Az éneket kántora Boros Áron felekezeti tanító vezette mindnyájunk lelki gyönyörűségére. A gyűlés Dimény Mózes köri f. gondnok elnöklése alatt, a megállapított tárgysorozat szerint folyt le. Esperesi Tanügyi jelentés, államsegély és Baldácsi-alap felosztása, Nyugdíjtörvény megbeszélése és a füzesgyarmati egyház épületeinek anyagi segítése voltak nevezetesebb pontok. Két óra-kor közebédet adott a vendéglátó bpesti egyház a „Magyar Világ“ éttermében, ahonnan délután kellemes hangulatban az egymással való találkozás örömeivel indultak vissza Debrecen, Szeged, Szolnok, Hódmezővásárhely, Polgárdi, Füzesgyarmat, Miskolc és a többi csonkaországi unitárius központ felé a közgyűlés képviselői.

Tanügyi jelentés.

Tisztelendő Köri Közgyűlés!

Az előző évek állapotával szemben, az egyházkör területén, az idén semmi változás, sem rosszabbodás, a tanítás illetve a vallástanítás kérdésében nincsen. Meglevő két iskolánkat a hódmezővásárhelyit és a füzesgyarmati, nem fenyegeti a megszűnés veszedelem: igaz, hogy anyagilag a napról-napra való élelhetés gondjával küzdenek.

A vallástanításban előre-irányú változás az, hogy Balassagyarmaton levő kb. 12—15 lélekből álló unitárius csoport gyermekeit az ottani evangélikus lelképásztor látja el vallástanítással unitárius tankönyvből. A másik örömhír az, hogy Budapestre a fővárostól és az államtól egy-egy hittanári állás szervezését épen most kérjük és ígéretünk s így reménységünk is van arra, hogy meg is kapjuk.

Adataink az egyes iskolákról és vallástanítás vidéki csoportjainak tanulóiról az 1926—1927 tanévben ezek:

Hódmezővásárhelyi felekezeti iskolánkban beiratkozott: 27 növendék, 15 fiú, 12 lány. Unitárius 19. A tanév szept. 16-án kezdődött és a rendes szüneteken kívül csak febr. 6—20-ig szünetelt a tanítás influenza járvány idején. Tanítónk Boros Áron, akit eredményes tanítói munkájáról már régen ismerünk az idén is szorgalommal készíti növendékeit a jun. 19-én tartandó vizsgálatra. Külön kell feljegyezni, hogy Barabás Istvánné tiszteletes asszony ez évben kézimunkát is tanított a leányoknak szeretetből ingyen.

Füzesgyarmaton felekezeti iskolánk tanulóinak száma: 43. Ezek közül unitárius 11. Az ismétlődő tankötelesek, a községi gazdasági iskolába iratkoz-

tak. Kincses Lászlóné tiszteletes asszony tanítónőnk a róla eddig is tudott önfeláldozó lelkiismerettel végezte a tanítást. A tanítás évközben kanyaró miatt 14 napig szünetelt. Az évvégi vizsga junius 19-én lesz.

Debreczeni leányegyházunk, amelynek a legtöbb kilátása van erre, hogy nem sokára anyagyeházzá alakuljon, van hozománya is ehhez a lépéshez. Debrecen már mintha egészen önálló ecclesia volna, úgy intézi egyházi életét. A vallástanítás is szép eredményt mutat. Az a 16 növendék, akiket Dezsi Kálmán nyug. isk. igazgató részesít vallástanításban, jeles eredménnyel vizsgázott.

Szegeden: dr. Borbély Andor egyet. tanársegéd, 14 tanulót, Szolnokon Botár Imre tanár 8 tanulót, Gyulán, József Dezső polg. isk. tanár 4 tanulót, Pécsen Rediger Ödön gyógyszerész 5 tanulót (mert a pécsi volt kadett iskolába járó 5 másik unitárius növendéket az intézeti ev. katonai lelkész tanítja a honv. min. rendelete alapján). Kaposvárt: Vass Miklós tanár 2 tanulót részesített vallásoktatásban. Balassagyarmatról már megemlékeztem. Ott az evang. lelkész tanít. Orosházán az unitárius ifjúságot mintegy 40-et a ref. lelkész részesíti vallástanításban.

Polgárdiban, Bartók Géza lelkész 4 tanulót, akik a ref. elemi iskolába járnak, tanít vallástanra, a sárbogárdi gimnáziumban 3 tanulót lelkész kérésére az intézet igazgatója lát el vallástanal.

Budapesten 342 a vallástanításban részesített tanulók száma. Ezek Budapest belterületén, külterületén és környékén: Pesterzsébeten, Pestszentlőrincen, Rákospalotán, Újpesten és Kispesten járnak iskolába. Eddig mindig panaszkodtunk azért, hogy ezen a nagy területen, ilyen különböző fokozatu és koru tanulók vallástanítását nem lehet úgy elvégezni, hogy azt valóban vallástani oktatásnak lehessen elbírálni. Most hallgatunk és reménykedünk abban, hogy az állam és a főváros által adandó vallástanárok munkába állításával elkülöníthető lesz az elemi és a középiskolások vallástani oktatása, több időt szentelhetünk az egyházi ének tanításra és a heti 2 órát is megadhatjuk. Ez a reménységünk a legszebbik álmaink, adja Isten, hogy valóra váljon, a jövő tanévben.

Áttekintve az egész területen örömmel állapíthatjuk meg, hogy a munka folyik. Mint egy nagy alföld meleg forrásai, úgy buzog fel az ige a vidéki legkisebb unitárius telepen is. Mindenik kis forrás táplálja és üditi erdélyi ízével az erdélyből ideszakadt unitárius lelkeket. Áldjon meg a jó Isten minden igaz szívet, amely ebben munkás, s áldjon meg az Isten minden szív virágot, amely e források vize mellett nyílik.

Biró Lajos.

3 szobás lakásomat

elcserélném 1 vagy 2 szobás lakással a IV. és V. kerületben.

X. Liget-tér 2. II. 4.

HIREK.

Telefonszámunk : Lipót : 974—24.

Főpásztorunk, főtisztelendő Feren z József unitárius püspök 1. év aug. 9-én töltötte be kilencvenkettedik életévét. Az isteni Gondviselés különös kegyelmét mutatja ez a magas életkor. S addig nem is bocsátja el az Ur az ő fölkenet szolgálóját, amíg meg nem látja az Üdvözítőt . . . Hálátelt érzések között küldjük ez uton is a mi Hiveinknek szeretetteljes hódolatát és áldáskívánatait kincses Kolozsvárra, abba az ódon rezidenciába, ahol most az egész unitárius világ találkozót ad egymásnak. Hallgassa meg a mindenható Isten azt a buzgó imát, amelyet a főpásztor e napon mondott magáért, családjáért, anyaszentegyházáért és édes hazájáért! . . .

Istentiszteletek a fővárosban a nyári időben: Minden vasárnap d. e. 11 órakor az V. Koháry-utcai templomban.

Esketést, keresztelést, temetést egy nappal előbb kell bejelenteni. Ezt saját érdekében mindenki tartsa szem előtt. Hivatalos órák: délelőtti 9—12-igés délután 2—4 óráig.

Lakásváltoztatás esetén egy levelezőlapon kérjük az értesítést az új címről, hogy lapunkat pontosan kézbesíthessük.

Ha egy családban betegség, vagy egyéb baj támad, ha valamely család tagja kórházi ápolás alá kerül, hozzátartozói levélben vagy telefonon értesítsék a lelkészi hivatal erről, hogy amennyire erőnktől telik, enyhítsük testi-lelki fájdalmát, szenvedő testvérünknek.

Pénztári órák a budapesti lelkészi hivatalban d. e. 9-től d. u. 4-ig. Adót, előfizetést, adományt átvesz Gál Miklós pénztáros.

Hiszek egy Istenben, dr. Csiki Gábor könyve kapható a bpesti lelkészi hivatalban. Ára 4 pengő.

Magyarország hercegprimásának hamvai mellett az esztergomi bazilikában ott volt 1927. augusztus 29-én az Unitárius Egyház képviselője is, hogy lerója a magas közjogi funkcionárius iránt a kegyelet adóját. Tartoztunk ezzel neki, mint embernek, aki egyszerű sorsból a legmagasabb egyházi méltóságra emelkedett hazánkban. Tartoztunk az apostolnak, aki nehéz időknek viharos járása között a megáét hiven megőrizte, de a másét nem bántotta és a megnyerő egyénisége által sokat tett a felekezeti béke megóvása érdekében. Szétzaggatott szegény Hazánk vonagló testét ideig-óráig még az ő biborpalástja tartotta egybe, hiszen ő a régi nagy Magyarországnak volt a primása s mint ilyen joggal tekinthetett „uralkodó szemekkel“ az esztergomi érseki palotából a tulsó partra. Most, hogy nagy elődök méltó utódja sirba szállott, úgy tetszik nekünk, mintha vele együtt másodsor is eltemették volna a mi szép, a mi szent Hazánkat. Igen. Eltemették. De a „harmadnap“ feltámadás reménye alatt! . . . Istenben boldogult néhai jó Hercegprimásunk, könyörögj érettünk!

Új elnököt választott az Amerikai Unitárius Társulat Bostonban. Azt a szerény, de kitartó munkást, aki eddig is dr. Samuel Eliot mellett, mint ügyvezető elnök, közmegelegedésre működött. Neve nemcsak hazájában népszerű, hanem Erdély-Magyarországon is, ahol 1922-ben és 1924-ben tett látogatási során mindenkit megnyert szives barátságával, lekötelező modorával puritán egyszerűségével. — **Dr. Louis C. Cornish** ismert szerénységénél fogva csak egy évre vállalta a nagy felelősséget, mely az Unióban ezzel a világi püspökséggel együtt jár. De ha a jelek nem csalnak, a következő ciklusra is ő lesz majd a jelölt. Ha minket megkérdeznének, mi is így szavaznánk, mert ő több munkát nem vállal, mint amit **becsülettel** el tud végezni, de amit elvállalt, azt török-szakad — véghez viszi. A magyar ügynek alig van nálánál igazabb és hivebb barátja. Nemes munkájára kérjük mi is, magyar unitárius testvérei és a székely tábor, a mindenható Istennek szent áldását

Lord Rothermere . . . Van e a két magyar Hazában, aki ezt a nevet nem ösmeri? Ha nem is tudja pontosan kiejteni, hogy az angol fülnek is kellemes legyen, azért valahogy elmotyogja, imáiba és álmaiba foglalja s szívébe zárja még azt a hősi halott fiút is, akinek édesbus emléke ott rágódik a nemes Lord lelkén s nem hagyja őt nyugodni az égbekiáltó igazságtalansággal szemben, amelyet ezeréves Hazánkon, a történelmi Magyarországon elkövettek . . . Hát ezért harcoltam és estem el én a becsület mezején, hogy egy vitéz Népek vérrel szerzett szent öröksége martalócok zsákmány legyen? Olyanoké, akik az erősebb jogán minden emberi és isteni jogot lábba tipornak? Nem—nem! Az én fiatal életem árán a rab magyaroknak fel kell szabadulniok a testi lelki ostromok sulya alól. Ez a fiú inspirálja hamvadó poraival a „Daily Mail“ hirneves szerkesztőjét, aki legutóbb lándzsát tört a mi igazügyünk mellett. És az apa méltó az ő hős fiához! A nemes Lordot ebből az alkalomból az ország minden részéből elárasztották köszönő levelekkel. A lelkes üdvözlők sorából mi se maradhattunk el. A magyarországi Unitárius Egyház nevében (Erdélyt is ideértve) Józán vikárius küldött meglehangú köszönő levelet a magyar ügy Grál lovagjának, aki keserű ürömpoharunkba egy cseppnyi örömet vetett. Egy nagy nemzet fia szól a kis nemzet fiaihoz: »Ne félj, kicsiny sereg: mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy adjon réktek Országot! . . .«

Londonban tanult lányainknak örömhirt mondunk. Kedves iskolájuk, ott abban a szép Highgate városrészben, egy új díszteremmel bővült, amelyet az iskolai év bezárásakor mostanában avattak fel ünnepélyes keretek között. Az ünnepélyen a növendékek is tevékeny részt vettek. Előadták a »Szentiván-ji álmot«. Milyen szép is az, amikor serdülő Ifjuságunk szemében az élet maga is csak — álom! A mostani magyar lányainknak, Diákszeghy Erzsébetnek is, bizonyára angliai emlékei között ez lesz a legkedvesebb. Hozza Isten haza szerencsésen!

„Hibbert Journal“ a címe annak az előkelő angol theológiai és bölcseleti folyóiratnak, amely havonta gazdag tartalommal szokott megjelenni. Jórészt unitáriusok indították meg ezelőtt 25 évvel. Ma is unitárius ember a főszerkesztője: **D. L. P. Jacks**, a Manchester College tudós principálisa, Oxfordban. Ott azt a nivót érte el, amit jobb időkben a mi »Keresztény Magvetőnk«. Nem köti magát egyik egyház dogmájához sem Szereti és propagálja a tisztult felfogást, a szabad véleményt, anélkül, hogy bárkit is megbotránkoztatna a saját lelkiismeretében. Ilyen folyóíratra nekünk is szükségünk volna. Jubiláló laptársunknak szeretetteljes üdvözlötünket küldjük: Ad multos annos!

Kebli Tanácsunk a vikárius prágai utazása miatt szept. 11-én (vasárnap) d. u. 5 órakor lesz a lelkészi hivatalban. Ezt megelőzőleg szept. 9-én (péntek) d. u. 5 órakor a Gazdasági Bizottság; szept. 10-én (szombat) d. u. 5 órakor a Hit és Nevelésügyi Bizottságok tartanak ülést.

Iskolai év megnyitó Istentiszteletet tartunk szept. 18-án d. e. 11 órakor a Koháry-utcai templomban. Erre az istentiszteletre kötelező megjeleneést ir elő az iskolák törvénye minden beiratkozott tanulóra nézve. Predikál: Jancsi László hitoktató-lelkész.

A vallástani órák rendje az idén változáson, átcsoportosításán megy keresztül. Az új órarend megállapításáig azonban a **tanulók szeptemberben**, amint az iskolában a tanítás megkezdődik a múlt évi csoportokban és időben jelentkezzenek a vallás oktató lelkésznél. **Hétfőn** d. u. fél 3 órakor a VIII. Dugonics-utcai elemi; **Hétfőn** d. u. fél 5 órakor a X. Százados-uti polg. leányiskola III. em. **Kedden** d. u. fél 3-kor az Üllői-ut 54. sz. polg. isk.; **Kedden** d. u. fél 5 órakor az I. Váli-uti elemi isk. **Szerdán** d. u. 3 órakor Rákospalotán **Dobó-u. 4.** **Szerdán** d. u. 2 órakor **Pesterzsébeten** a Erzsébet uti elemi isk. **Szerdán** d. u. 4 órakor **Pestszentlőrincen** a Wlassics-utcai elemi isk. **Csütörtökön** d. u. fél 3 órakor a VII. Barcsay-utca 5 sz. főgimn. **Csütörtökön** d. u. fél 5 órakor a VII. Aréna-uti polg. isk.; **Pénteken** d. u. fél 3 órakor az I. Attila-uti 1-3 főgimn. **Pénteken** d. u. fél 5 órakor a II. Medve-u. 5-7 sz. polg. iskolában és **Szombaton** d. u. 3-6 ig az V. Koháry-u. 4 sz. lelkészi hivatalban.

A „Haladó Keresztények Nemzetközi Kongresszusa“ ebben az esztendőben Prágában lesz szeptember hó 4-8-ig. Egyházunkat Józán Miklós püspöki vikárius vezetésével szépszámu küldöttség fogja képviselni, melyben résztvesz a Nőszövetség és az ifjuság is. Az erdélyi unitárius Egyháznak is számos tagja vesz részt a konferencián. A konferencia modern vallásos kérdések tárgyalásával foglalkozik s megemlékezik a nemrég elhunyt unitárius »nagyokról«: Roessingh leydeni és Carpenter oxfordi professzorokról.

Felhívás! Az abrudbányai unitárius templom felépítésére teljes erővel megindult a gyűjtés egész Erdélyben. Minden unitárius ember érzi szíve mélyén, hogy a rommáégett templom nem maradhat

romokban sokáig. Ujra kell épülnie. És ebben a munkában segéd kezett kell nyújtani minden unitárius embernek. Elcseszt testvéreink reménykedve várják felőlük hajló segítő kezünket. Az Unitárius Értesítő is gyűjtést kezd. Célunk 50.000 lejjel (1.500 P) hozzájárulni az abrudbányai unitáriusok életének feltámasztásához. Ezért felhívunk minden igaz unitárius testvért, hogy adományával vegyen részt vállalkozásunkban. Pénzadományt az Unitárius Értesítő címére kérünk, V. Koháry-u. 4.

Személyi hírek: Józán Miklós püspöki vikárius és dr. Csiki Gábor missziói lelkész szabadságukról visszaérkeztek.

Angl és amerikai vendégeink lesznek aug. 21-én és 28-án a templomozáson, amikor üdvözölni fogjuk őket. Szeretettel hívjuk ez alkalomkor templomba minden hívünket.

Sigmond Károly nyug. nyilvántartó tisztviselő, **Sigmond Dezsd** m. kir. honvéd főhadnagy és **Sigmond Sándor** főv. tisztviselőnek „Kökösi“ nemesi előnév használatához való jogát a Belügy-miniszter igazolta és elismerte.

Huszonkét nemzet protestánsainak nemzetközi konfeerenciájál nyitotta meg aug. 9-én Budapesten a Városi Színházban id. Szabó Aladár bpesti ref. lelkész. Anglia, Németország, Portugália, Eszt és Finnország, Románia, Szerbia, Hollandra, Lengyelország, Svédország, Svájc, Norvégia és Skótország kiküldöttjei, a Kormányzó és a magyar kormány képviselői és több ezer főnyi közönség részvételével folyt le az Európai Keresztény Szövetségi Unió konferenciája. Az előadások és tárgyalások, amiket ima és Istentisztelet vezetett be mindenütt, a protevtantizmus erőinek kiépítése körül folytak.

Nyila kőzet. Az Unitárius Értesítő 1927 július 15-iki számába Barabás István hódmezővásárhelyi lelkészünknek: „Egy csodálatos élet“ cím alatt megjelent temetési beszédjébe több zavaró hiba csuszott be részben nyomdatechnikai okokból. Ezuton is kérjük kedves kollegánk elnézését ígérve, hogy jövőre jobban vigyázunk és kérve, hogy ígéretünket tegye próbára egy kéz-irattal mielőbb.

Gr. Degenfeld Schomburg József a tisztántali ref. Egyházkerület főgondnoka, az egyetemes konvent világi elnöke, július 17-én meghalt. Református testvéreink súlyos vesztesége, fájdalom nekünk is. Szomorúságunkban részvétávirattal s a temetésen képvisellel vettünk részt.

HALOTTAINK.

Jakab Józsefné Jakab József nyug. főerdőtanácsos hitrokunk kedves felesége július hóban Budapesten,

Csegezi Szász Dénes nyug. adóhivati főellenőr 64. éves korában 1927. július 6-án (Erdélyben)

tordai ereős Borbély Zoltánné

szül.; Bartl Dusi, Borbély Zoltán újságíró hívünknek bájos 18 éves felesége június 15-én Budapesten,

Szabók Károly

(de Szentgericze) 36 éves korában jul. 15-én Budapesten,

Haas Lipót

nyug. felügyelő 74 éves korában Budapesten,

Kutas Márton

pénzbeszedő 55 éves korában augusztus 6-án Budapesten

és kiskorú

Nagy János

Nagy Péter pt. altiszt 21 hónapos kislánya aug. 12-én Budapesten meghalt. Béke legyen velük.

Felelős kiadó:

B I R Ó L A J O S.

BIRTALAN LAJOS

kárpitós és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCZFA-UTCA 58.

Elvállal angol bőr-, szalon- és függönydiszítéseke ovábbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyegek, függönyök megóvását és molytalanítását vállalom.

Két-, három- és négynyüstös

székely házi szőttes

asztalkendők, törülközők, konyharuhák stb. megrendelhetők:

Deák Miklós

hitrokonunknál

Lakása: II. KER., TÖLGYFA-UTCA 14

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest. II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készíték. Javítását is vállalok. Mérsékelt árak. Hó és sárcipők szakzerű javítását vállalom.

Prém János szabómester

hitrokonoknak a napi árnál olcsóbban vállal bármiféle ruhavarrást, fordítást, tisztítást stb

Lakása: Budapest, VIII., Vig-utca 33. sz.

Kádkat

Puttonyokat

Boredélyeket

Mezőgazdasági
szerszámokat

Tragacsokat.

Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21 Telefon: 5-34

Korchma és Czirmay

zongora-, pianinó- és harmónium
készítők

BUDAPEST, VII., DOB-U. 94-96

(Magyar Színház közelében.)

Készítünk: A legmagasabb igényeknek megfelelő új zongorákat, pianinókat és harmóniumokat a legprecízebb és legmodernebb telben. — Zongorák átalakítását, teljes kijavítását, bőrözését, fényezését és hangolását vállalják jótállás mellett.

Ezüstéremmel kitüntetve.

„STUDIUM“

KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeum-körút 21. szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből Telefon
186—87. alakult új vállalat 186—87

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézik